

HAMSI AV SEZONU BİTERKEN – RASTGELE!!!...

Hamza POLAT - (SÜMAE) Mühendis
Burak ÖZKAN - (SÜMAE) Mühendis

Ülkemizde balıkçılık denince öncelikle akla Karadeniz Bölgesi gelir. Çünkü, ülkemizde avlanan toplam balık miktarının %75'i gibi büyük bir oranı bu bölgede yakalanmaktadır. En önemli avı da hamsi oluşturmaktadır.

Zor meslek balıkçılık; ailenizden evinizden uzak; yağmur, kar, soğuk demeden hırçın dalgalar arasında ekmek peşine yol alıyorsunuz. Uzaklara ve belirsizliğe doğru açıldığınız denizde; nerede, ne zaman, ne miktarda tutacağınız veya tutamayacağınız balığın peşinde koşarsınız. Bu meslekte belirsizliği göstermesi açısından uğurlama şeklini bile bilmek yeterli "rastgele".

Karadeniz'de yıllardır balıkçılıkla uğraşan "Can Kardeşler" teknelerinin usta reisine bırakıyoruz sözü;

Kaptan öncelikle sizi tanıyabiliyormuyuz? kaç yıldır balıkçılık yapıyorsunuz? Mesleğinizden memnunmusunuz?

Adım Yusuf KAYA, Trabzon Çarşıbaşı doğumluyum. Balıkçılığa onüç yaşında başladım. O zamanlar babamın küçük bir teknesi vardı, ara sıra beni de yardım amacıyla yanında götürürdü. Yavaş yavaş sevmeye başladım balıkçılığı. Zaten denizin tuzlu suyu insanın ciğerlerine işleyince bir daha bırakamaz bu mesleği. Zamanla tekemizi büyüttük ve aile şirketi olduk. Kardeşlerimle beraber "Can Kardeşler" balıkçılık şirketini kurduk. Şimdi altı büyük gırgır teknesi, dört adet taşıyıcı tekne ve balık unu-yağı fabrikasına sahip şirketiz. Balıkçılık mesleğinde 40 yılımı geride bıraktım ve ömrüm el verdiğince bu mesleğe devam edeceğim.

Balıkçılık bana babadan kalma meslek. Bu mesleği severek yapıyorum. Zaten insan yapmış olduğu işi severek zevk alarak yapmıyorsa o insanın mesleğinde başarılı olması mümkün değildir. Her insanda olduğu gibi bazen benim de mesleğimden sıkıldığım anlar oldu. Sonuçta uzun bir zaman denizde kalmak ve soğukta, yağmurda, kar altında avlanmak zorundayız. Bazen av istediğimiz gibi gitmiyor, teknede çeşitli teknik sorunlar insanı bunaltabiliyor. Ama bunlar geçici sorunlar. Ben mesleğimi seviyorum.

Hamsi av sezonuna ne zaman

başladınız, sezon öncesi ne tür hazırlıklar yaptınız?

Hamsi av sezonu sizlerinde bildiği gibi, bizim bu bölgede ekim sonu veya kasım ayı başlarında açılır ve mart ayında ise artık av azaldığından sezon yavaş yavaş kapanır.

Bu seneki hamsi av sezonuna oldukça yoğun bir hazırlık yaptık. Bir ay önceden teknenin teknik bakımlarını yaptık. Nedir bunlar: tekne motorunun eskiyen parçalarının değiştirilmesi, elektronik cihazların bakım ve onarımları, teknenin paslanmış olan yerlerinin raspa yapılması. Bunlardan başka gırgır ağlarının bakım ve onarımının yapılması, teknede çalışacak olan tayfalara avanslarının dağıtılması gibi hazırlıklar yapıldı.

Hamsi av sezonu bu yıl nasıl geçti geçen yıllarla kıyaslırsak ne söylersiniz?

Aslında bu yılki av sezonu geçen yıla oranla biraz daha verimli geçti diyebiliriz. Ama kazanç olarak geçen yıla aynı sayılır. Çünkü bu yıl av fazla olduğundan piyasalara fazla balık sürüldü. Balık fazla olunca da otomatik olarak fiyatlar düştü. Bunun yanında giderler arttı. Bu nedenle kazancımız geçen yıla oranla aynı sayılır.

Hamsi av sezonu dışında başka hangi tür balıkların avcılığını yapıyorsunuz?

Hamsi dışında palamut, lüfer ve istavrit avcılığını da yapıyoruz. Ama Karadeniz balıkçısı için en önemli av tabi ki hamsidir.

Yakaladığınız balığı nasıl pazarladınız, geleneksel pazarlama yöntemi hakkında bilgi verebilir misiniz? Ayrıca balıkçıların en büyük sorunu sizce nedir?

Avladığımız balığı genellikle kabzımallar aracılığı ile pazarlıyoruz. Zaten pazarlama işlemini kendi imkanlarımızla yapmamız çok zor, çünkü biz sürekli denizdeyiz. Yakalanan balığı taşıyıcı tekneler vasıtası ile karaya çıkartıyoruz ve diğer illere veya balık unu-yağı fabrikalarına gönderiyoruz. Zaten diğer illerde bu pazarlama işlemini yapmamız çok zor. Diyelim ki Ankara'ya, İstanbul'a, Konya'ya balık gönderiyoruz. Buralarda mevcut olan komisyoncular var. Şimdi gidip de orada pazarlamayı sizin yapmanız olanaksız. Sonuçta

oranın komisyoncusu buna izin vermez. Bizler de balığı onlara gönderiyoruz. Komisyoncular kendi haklarını aldıktan sonra paramızı bize gönderiyorlar. Şuan için Türkiye'deki mevcut olan pazarlama şeklide bu. Bu pazarlama sistemini kaldırıp yeni bir pazarlama şeklini uygulamak çok zor. Neden diye soracak olursanız: Yıllarca uygulanan bu pazarlama yöntemi artık Türkiye'ye yerleşmiş durumda.

Takımlar av sezonuna başlamadan önce kabzımallardan avans alır. Çünkü, ava başlamak yani tekne bakımını yaptırmak ve tekne personeline avanslarını vermek için para lazım bu parayı da kabzımallar vermektedir. Bu anlaşma gereği, balıkçılar avlamış oldukları balıkları aynı kabzımallara satmak zorundadır. Sonuçta balıkçının avlamış olduğu balığı komisyon karşılığı satışa sunduğu için kazançları da az olmaktadır. Hatta av sezonunu borçlu olarak kapatan balıkçı arkadaşlarımızda olmaktadır.

Mevcut olan pazarlama şekli dışında alternatif pazarlama şekli olabilir. Belki daha kazançlı da olabilir. Ama şuan için Türkiye'deki uygulanan pazarlama şeklini kaldırıp yenisini uygulamaya koymak, kısa vadede çok zor bir ihtimal. Mevcut olan pazarlama sisteminde birçok insan ekmek yiyor. Ama balıkçılar, bu işin cefasını ve zorluğunu en çok yaşayan insanlar olmasına rağmen, emeğinin karşılığını yeteri kadar alamamaktadır. Sonuç olarak; Türkiye'de kabzımal olmasa balıkçı olmaz, balıkçı olmasa kabzımal olmaz. Yani bu iki grup, zincirin halkaları gibi, bu halkaları koparmak çok zor ve de kısa vadede imkansız. Çünkü birbirlerine bağımlıdır.

Yalnız, şunu belirtmek isterim: Bu pazarlama şeklinde en az kazanan balıkçı dedik ama balıkçının kazancını da artırmak mümkün. Bu, nasıl olacak dersiniz: Devletin, büyük gemilere ve yatlara uygulanan transit mazot alımı sistemini, balıkçılara da uygulaması yeterli olacaktır. Bakın şimdi bir gemi varacağı limana gidebilecek kadar transit mazot alır. Bu mazot bazı vergilerden muaftır. Yani şu an mazotun litresi bir milyon dört yüz bin lira ise gemilere mazotun litresini beş-altı yüz binden satılır. Bu uygulanırsa, balıkçıların en büyük masrafını oluşturan yakıt giderleri yarı yarıya düşmüş olacak. Böylece balıkçıların giderleri azalacağından daha çok kar edebilecekler ve tekne tayfalarına düşen payda artacaktır. Size bir örnek vereyim: Bir balıkçı teknesinin av sezonunda toplam 100 ton yakıt gideri olduğunu düşünürsek, bu miktar para olarak ortalama 140 milyar eder. Ama transit mazot alma imkanımız olsa bu rakam yarı yarıya

düşecektir. Hal böyle olunca balıkçı da tekne tayfası da daha çok kazanacaktır. Bence devletimizin balıkçılar açısından çözeceği en büyük problem bu konudur. Bu sorun halledilirse balıkçılar daha çok kazanabileceklerdir.

Avrupa Birliği uyum kriterleri içerisinde balıkçılığın düzenlenmesi de yer alıyor, bu konu da söylemek istediğiniz bir şeyler var mı ?

Evet bu konuda biraz bilgim var. Sanırım açıkta balık satılmayacak. Ayrıca teknelerde balık konması için kullanılan kasalar tahta yerine plastik materyalden olacaktı. Yine duyduğum kadarıyla; Türkiye'deki balıkçı tekne sayılarının azaltılması düşünülüyormuş. Ben bu düşünceye katılmıyorum. Bakın şimdi: Avrupa Birliği üye ülkelerinde balıkçılık yapan ülkelerin çoğunun nüfusları bizden çok az; tabi ki onların tekne sayıları az olacak ama bizim nüfusumuz fazla. Bence bizdeki tekne sayılarının azaltılmasına gerek yok.

Kaptan, yıllardır denizle iç içesiniz. Sizi en çok neler etkiler.

Yaklaşık olarak kırk yılım denizler de geçti. Bir çok olaylarla karşılaştık. Aslına bakarsanız, tekneyle denize çıktığınız andan itibaren yaşadığınız her dakika bir olaydır zaten. Beni en çok mutlu eden ise teknemde 40-45 kişiye ekmek verebilmiş olmamdır. Düşünün bir kere reisliğini yaptınız tekne iyi bir av sezonu geçirdiyse iyi kazanıldıysa bütün tayfaların ve ailelerinin geçimi sağlanır. Onların mutluluğu benim mutluluğumun kaynağı oluyor.

Avrupa Birliği uyum sürecinde bir çok sektörde olduğu gibi yeni düzenlemelerle karşı kaşıya kalacak olan balıkçılarımızdan birinin görüşlerini aldık. Biz Yusuf Reis'in şahsiyetinde tüm balıkçılarıma kazançlarının kaynağı olan denizi ve balığı yine kendilerinin koruyabileceğini hatırlatıyoruz. Sezonun bittiği şu günlerde gelecek kuşaklara da balık yeme imkanı tanıyacak yeni av sezonları için RASTGELE!!!....